

achtig zijn de beelden, waarmee de hoop zoo lange jaren speelde, vergeleken bij de reusachtige uitkomsten die men allerwege verkreeg. Het was een kerkelijke veldtocht, niet ongelijk aan Pruissen's krijg in '66: een aaneenschakeling van glorierijke overwinningen, schier zonder inspanning en met de grootste ongelijkheid van wederzijdsche verliezen bevochten.

Het voorpostengevecht werd op de dorpen geleverd, en zonder noemenswaardigen tegenstand bijna op de gansche linie met schitterend succes doorgestaan. Enkele kleinere steden boden het slagveld voor reeds ernstiger botsingen, maar ook daarvan meldden de legerberichten vrij goeden uitslag. En toen ging het op een treffen met alle wapenen in de groote middenpunten van ons volksleven, — en neen, men geloofde zijn ooren nauwlijks, toen men vernam, hoe bijna zonder slag of stoot de vijandelijke stelling schier op elk punt werd omver geworpen. Immers triomfeerend kwam men uit het strijdperk, niet slechts in het conservatieve 's Gravenhage, maar schier even glansrijk in het brandpunt van het radicalisme, in het voor alle andere steden op liberaliteit zoo tukke Rotterdam. Groningen, waar met juist getrouwheid dan elders elke nuanceering der anti-rechtzinnigheid was meêgemaakt, kwam nieuwe lauweren hechten aan den standaard, waaraan de banier der rechtzinnigheid wapperde. Het modern Atheen', of wilt ge het Athene der modernen, waartoe Leiden zich in school en kerk verheven had, was het tooneel van een strijd die eer aan geveinsde verdediging, dan aan hardnekkigen tegenweer denken deed, zóó onbetwist, zóó ongehoord, zóó voorbeeldeloos verpletterend was er de zegepraal der langverdrukten. En toen, aan het einde van dien reeds zoo roemvollen veldtocht, ja als ten glorierijk besluit van het steeds zegepralend voorwaartsrukken, toen kwam eindelijk het Sadowa van dien onbloedigen, maar toch zoo gewichtigen veldtocht, met de schitterende en alles beslissende overwinning, die de kroon op heel den strijd kwam drukken: de over-